

MUDr. MgA. Kateřina Rusinová: Pravidlo mrtvého dárce a jeho význam v současné etice transplantací

Doc. MUDr. Jiří Šimek, CSc.: Posudek vedoucího práce.

MUDr. Kateřina Rusinová pracuje v oblasti intenzivní medicíny a kromě vlastní intenzivní péče je jejím stálým tématem komunikace s příbuznými pacientů intenzivní péče. Řadu let v této oblasti spolupracuje s francouzskými kolegy. Výsledkem této spolupráce je výzkumné šetření na české populaci a publikace v impaktovaných časopisech (viz dokumentace k studiu kandidátky). V tomto kontextu se MUDr. Kateřina Rusinová také setkala s aktuálními problémy současné transplantologie, především s otázkou právních a mravních aspektů odběru orgánů. Konsensuálně přijatá pravidla se díky technologickému pokroku dostávají do nesouladu s klinickou realitou. Stálý nedostatek orgánů k transplantaci vede k hledání nových metod odběrů. Vedle nemocných ve stavu smrti mozku se rozvíjí odběry orgánů od pacientů s „nebijícím srdcem“. Tento proces znovu otevírá otázku smrti člověka a oprávněnosti koncepce smrti mozku. Ukazuje se, že smrt nemocného jako výsledek nemožnosti lékařů provést cokoliv dalšího k prodloužení života pacienta je již minulostí. Téměř vždy je na intenzivní péči možné prodloužit biologické přežití nemocného. Od reanimačních technik se upouští proto, že pokračování v této činnosti nemá smysl, léčba se stává „marnou“. Postupně vzniká konsensus, za jakých okolností je možné prohlásit léčbu za „marnou“. V popsaném procesu dochází ke zpochybnění dosud platného konceptu „dead donor rule“, tedy že odběr orgánů je možné provést pouze od zemřelého dárce. Pokud necháváme i v normálních podmínkách zemřít nemocné proto, že pokračování v reanimačních technikách znamená „marnou léčbu“, otvírá se možnost za stejných okolností i odebírat orgány. Pravidlo mrtvého dárce ale patří k základním kamenům současné etiky odběru orgánů. Proto bude změna velmi obtížná. Zde je důvod, proč práce autorky je vysoce aktuální a nepochybně se stane jedním z argumentů v právě probíhající debatě na celosvětové úrovni.

Pro autorku nebylo úplně snadné zvládnout filosofickou metodu práce. Postupně ale rozšiřovala svůj obzor ve filosofii a nastudovala potřebné množství filosofické literatury. V debatách se svým školitelem a s učiteli v doktorském programu pak postupně vznikaly nejdříve obrysy práce, její rozvrh a posléze práce celá. Ve výsledku můžeme konstatovat, že práce splňuje všechny nároky teoretické práce v oblasti lékařské etiky.

V základní tezi autorka tvrdí, že pravidlo mrtvého dárce (dead donor rule) nemá být nezbytnou podmínkou odběru životně důležitých orgánů (např. srdce, plíce, játra, obě ledviny atd.). Životně důležité orgány k transplantaci má být přípustné odebírat i od pacientů bezprostředně umírajících, při respektování principu autonomie a non-maleficence.

V úvodních částech disertace se autorka zabývá pojmem smrti a zamýšlí se nad kritérii u dárců se smrtí mozku a dárců s nevratnou zástavou oběhu. Podrobně popisuje pravidlo mrtvého dárce s jeho historickým, společenským a vědeckým kontextem a na konkrétních příkladech dokládá, že dárci orgánů nenaplnují biologická kritéria smrti a pravidlo mrtvého dárce je v současné klinické praxi de facto porušováno.

Dále se autorka zabývá problémem kauzality při současných technologických možnostech intenzivní péče na konci života. Právní koncept smrti se vzdálil biologické podstatě tohoto fenoménu. Hranice mezi „umožněním zemřít“ a „kauzálním způsobením smrti“ není ostrá a absolutní, proto opuštění pravidla mrtvého dárce nemusí znamenat ztrátu ochrany nejlepšího zájmu pacienta. Ten by mohl být zajištěn na základě dvou fundamentálních etických principů: principu non-maleficence a principu respektu k autonomii pacienta.

V závěru disertace se autorka úspěšně pokusila o syntetický pohled na současnou praxi transplantací a na vymezení role pravidla mrtvého dárce v tomto kontextu. Zavedená praxe sice v současné době umožňuje plynulé fungování transplantačního programu, v blízké budoucnosti bude ale nutná revize užívaných pojmů a sladit právní rámec odběru orgánů s realitou současné intenzivní péče.

Práce je výsledkem mnohaletého zaujetí autorky pro etiku intenzivní péče a poctivého filosofického úsilí během doktorského studia. Je vypracována s respektem k metodám práce v oblasti filosofické etiky. Zabývá se problematikou, které je v současné době reálným a vysoce aktuálním problémem transplantologie. Práce přináší řadu argumentů, kterými se nepochybně autorka zapojí do probíhající debaty na mezinárodní úrovni.

Zde jsou důvody, proč práci jednoznačně doporučuji k obhajobě.

13.3.2015.

Doc. MUDr. Jiří Simek, CSc.